

Voortgangsnotitie Grondwateronttrekking Delft-Noord inclusief besluitvorming derde afbouwstap

Aanleiding

Op de locatie van DSM in Delft-Noord vindt sinds 1916 een grondwateronttrekking plaats. Oorspronkelijk werd het grondwater gebruikt als koelwater voor de industrie maar dat was na 2009 niet meer nodig. De onttrekking is toen overgegaan naar de Gemeenschappelijke Regeling Beheer Grondwateronttrekking Delft-Noord (GR) en sinds begin 2016 ligt het eigenaarschap en beheer bij de gemeente Delft. De grondwateronttrekking verstoort de natuurlijke grondwaterstanden in de regio, werkt bodemdaling in de hand en kost jaarlijks veel geld. Redenen voor Delft om de onttrekking te willen verminderen en te streven naar het geheel stopzetten ervan op termijn. Het plotseling stoppen van de onttrekking kan leiden tot abrupt stijgende ondiepe grondwaterstanden en waterdruk in de regio en het onregelmatig zwellen van de ondergrond (bodemstijging). Dit kan ongewenste effecten op gebouwen, constructies, waterkeringen en infrastructuur tot gevolg hebben. Om dergelijke ongewenste situaties en mogelijke schade te voorkomen heeft Delft in 2017 besloten te starten met een zeer geleidelijke en zorgvuldige afbouw van de grondwateronttrekking. Er zijn nu twee afbouwstappen gezet (in 2017 en 2018) en een derde afbouwstap is nu voorbereid.

Deze notitie heeft tot doel:

- te informeren over de stand van zaken van de afwikkeling van de voormalige Gemeenschappelijke Regeling (GR) beheer Grondwateronttrekking Delft Noord.
- een aantal beleidsuitgangspunten voor het zorgvuldig en geleidelijk afbouwen van de grondwateronttrekking verder aan te scherpen en vast te leggen.
- te informeren over de geboekte voortgang van de in 2017 gestarte afbouw.
- te besluiten over het doorvoeren van de derde afbouwstap in het voorjaar van 2019.

Afwikkeling voormalige GR, stand van zaken

Per 1 januari 2016 is de GR opgeheven en heeft de gemeente Delft het beheer en eigendom van de onttrekking overgenomen. Momenteel wordt de laatste hand gelegd aan de afronding van de jaarrekening 2015 en liquidatie van de GR.

Beleidsuitgangspunten

Uit eerder onderzoek is naar voren gekomen dat het afbouwen van de onttrekking mogelijk invloed kan hebben op de stabiliteit van waterkeringen, het zoutgehalte van oppervlaktewater, het verspreidingsgedrag van oude bodemverontreinigingen, bodembeweging (bodemstijging) en het niveau van het ondiepe grondwater (wateroverlast). Het Hoogheemraadschap van Delfland heeft aangegeven dat alle waterkeringen voldoende robuust zijn om de afbouw zonder problemen te doorstaan en dat ten aanzien van chloride in oppervlaktewater met het routinematige meetnet voldoende vinger aan de pols wordt gehouden.

Doordat er minder grondwater wordt onttrokken, vermindert ook de aanzuigende werking in de wijde omgeving op de omliggende bodemverontreinigingen. Deze inzichten zijn ongewijzigd ten opzichte van de vorige beleidsuitgangspunten. Daarmee blijven er bij een zeer geleidelijke en zorgvuldige afbouw twee aspecten over, te weten een mogelijke stijging van de bodem en van de grondwaterstanden. Hiermee zijn vele belangen gemoeid en gezien de unieke situatie in Delft is er vooraf niet op alle vragen een pasklaar antwoord voor handen. Door de afbouwstappen nauwgezet te monitoren wordt steeds beter inzichtelijk of de grondwaterstanden en andere parameters naar verwachting reageren of waar er mogelijk afwijkingen gaan optreden. Op basis van dit groeiende inzicht wordt het afbouwtempo nader bepaald, afgestemd met de omgeving en het bevoegd gezag en worden eventueel maatregelen getroffen. Kortom, de gemeente Delft bouwt de onttrekking met zorg af en het beleid hieromtrent zal zich komende jaren steeds verder uitkristalliseren. Deze notitie geeft de voor 2019 geactualiseerde beleidsuitgangspunten weer. De resultaten van een juridisch onderzoek naar risico's en verantwoordelijkheden zijn in de nieuwe beleidsuitgangspunten verwerkt en dat resulteert onder meer in een nadeelcompensatieregeling (uitgangspunt e.) en een aangescherpte scheiding tussen openbaar en niet openbaar gebied (uitgangspunt f.).

Deze uitgangspunten worden hieronder kort opgesomd en in bijgesloten notitie (bijlage 1: beleidsuitgangspunten afbouw grondwateronttrekking Delft-Noord 2019) nader toegelicht.

- a. Afbouwen van de grondwateronttrekking verloopt zeer geleidelijk en zorgvuldig over een tijdsperiode van ten minste 10 jaar en beoogt een volledige stopzetting van de grondwateronttrekking op termijn.
- b. De gemeente Delft richt haar monitoring tijdens de afbouw op bodemstijging en wateroverlast.
- c. Open en transparante communicatie, informatievoorziening en zorgvuldige besluitvorming met voldoende ruimte voor input van belanghebbenden.
- d. Het afbouwtempo wordt bepaald op basis van de onderstaande aspecten en criteria:
 - i. Resultaten van de concrete monitoringsgegevens en het voortschrijdend inzicht in het daadwerkelijke gedrag van het grondwater- en bodemsysteem.
 - ii. In een gebied mag de snelheid van eventuele bodemstijging de snelheid van de eerder met het monitoringsprogramma gemeten bodemdaling in dat gebied niet overschrijden.
 - iii. Criteria voor de mate waarin grondwaterstanden tijdens een afbouwstap van de prognose af mogen wijken. Deze criteria worden per afbouwstap vooraf aangegeven.
- e. Er komt een nadeelcompensatieregeling Afbouw Grondwateronttrekking.
- f. Ten aanzien van grondwateroverlast treft de gemeente Delft tijdig maatregelen in de openbare ruimte op die plekken die voor de afbouw van de grondwateronttrekking gevoelig zijn. Buiten de openbare ruimte treft de gemeente geen maatregelen.
- g. De gemeente Delft spreekt perceeleeigenaren en woningbezitters voortdurend aan op de eigen verantwoordelijkheid voor waterdichte huizen en het ontwateren van percelen in de voor de afbouw van de onttrekking gevoelige gebieden.
- h. Het aanpakken van wateroverlast valt onder de brede regie van het toekomstbestendig maken van de gemeente Delft ten aanzien van de voortschrijdende bodemdaling en klimaatverandering.

Nadeelcompensatieregeling afbouw Grondwateronttrekking Delft-Noord

In de raadsvergadering van juni 2017 heeft de portefeuillehouder gehoor gegeven aan de oproep om de Delftse burgers niet in de kou te laten staan, wanneer hun woning schade zou oplopen door toedoen van het stopzetten van de onttrekking. Inmiddels zijn de mogelijkheden van een schadefonds of een schaderegeling onderzocht. Ook is hierover juridisch advies ingewonnen, omdat het vaststellen van de oorzaak en de omvang van schade bijna altijd complex is. Op basis hiervan wordt nu gewerkt aan een zogenaamde nadeelcompensatieregeling, waarop een beroep gedaan kan worden door eigenaren van panden die (onevenredig) worden getroffen door het stopzetten van de onttrekking. Het opstellen van een dergelijke regeling is een proces dat zorgvuldig wordt doorlopen, en afgestemd met (vertegenwoordigers van) bewonersbelangengroepen. De verwachting is dat de regeling na het zomerreces aan de raad ter besluitvorming kan worden voorgelegd.

Voortgang afbouw, stand van zaken

Monitoring

Om te kunnen volgen hoe de afbouw zich voltrekt, is er sinds 2014 een intensief monitoringsprogramma actief waarover jaarlijks wordt gerapporteerd. Afgelopen twee jaar heeft de gemeente Delft de grondwateronttrekking afgebouwd en zijn de effecten daarvan nauwgezet gevolgd. De monitoringsrapportage over 2018 treft u in bijlage 2. Uit de rapportage blijkt dat de onttrekkingskegel in het diepe grondwater naar verwachting is afgenomen en dat dit (eveneens naar verwachting) zich niet heeft vertaald in een waarneembaar hogere grondwaterstand.

Communicatie

De gemeente Delft heeft in 2018 nader invulling gegeven aan het uitgangspunt *“Open en transparante communicatie, informatievoorziening en zorgvuldige besluitvorming met voldoende ruimte voor inbreng van belanghebbenden”*. Structureel organiseert de gemeente informatiebijeenkomsten voor bewoners, stakeholders en de mede-overheden. De frequentie is 2 keer per jaar, in maart en oktober. Daarnaast worden belanghebbenden en pers geïnformeerd over de vermindering van de grondwateronttrekking via de website www.delft.nl/grondwateronttrekking. Hier zijn ook de onderzoeks- en de monitoringsrapporten te vinden. De website is uitgebreid met een animatievideo die in 2018 is gemaakt: <https://youtu.be/zM1UDa6tS3A>. Naar aanleiding van vragen van bewoners zijn er zes aanvullende peilbuizen geplaatst. Via de website <https://opendata.munisense.net/portal/wareco-water2/group/15/Delft> is het burgerportal te openen met daarin de meest recente stijghoogtes (grondwaterstanden) van het grondwatermeetnet van Delft.

Er is een overzicht van veel gestelde vragen en bijbehorende antwoorden op de internetsite beschikbaar waarbij via het algemene contactformulier aanvullend vragen gesteld kunnen worden: <https://www.delft.nl/milieu/bodem/grondwateronttrekking/vragen-grondwateronttrekking>

Samenwerken met buurgemeenten

Eind 2017 is gestart met het organiseren van de samenwerking met de omliggende gemeenten waarin we werkafspraken maken over onder meer de registratie en afhandeling van meldingen van grondwateroverlast, de kwaliteitsborging van het monitoringsnetwerk, de invulling van de grondwaterzorgplicht en de communicatie. Gemeente Rijswijk heeft inmiddels de samenwerking met een brief bevestigd. Ook in 2019 is dit overleg voortgezet.

Besluit derde afbouwstap

In de onttrekkingsvergunning is een bepaling opgenomen dat een voornemen tot afbouw van de onttrekking de goedkeuring behoeft van het bevoegd gezag. De gemeente Delft heeft in 2018 de derde afbouwstap voor in 2019 gemeld aan het bevoegd gezag. In de melding is onderbouwd dat - op basis van de ervaringen in de jaren 2017 en 2018- bij een derde onttrekkingsreductie geen problemen of noodzaak voor aanvullende mitigerende maatregelen worden voorzien.

De geplande afbouwstap is totaal 120 m³/uur. Deze wordt in drie maandelijke stapjes van 40 m³/uur doorgevoerd, waarbij wederom intensief gemonitord wordt.

De gemeente wil als vergunninghouder voorzichtig te werk gaan en eventuele veranderingen al waarnemen vóór dat er mogelijk schade ontstaat. Het bevoegd gezag (Provincie Zuid-Holland, gedelegeerd aan Omgevingsdienst Haaglanden) heeft toestemming gegeven voor de aangevraagde derde afbouwstap en daarbij (in nauw overleg) ook voorwaarden verbonden aan hoe er tussentijds gemonitord en gerapporteerd dient te worden. Zie hiervoor de beschikking van het bevoegd gezag in bijlage 3. Hierbij wordt ook aangegeven op welke wijze wordt omgegaan met onverwachte resultaten in de meetgegevens tijdens de afbouwstappen. Het komt er in het kort op neer dat er bij onverwachte situaties eerst nader onderzoek gedaan wordt voordat een volgend afbouwstapje wordt uitgevoerd.

Voorafgaand aan de afbouwstap en aan het einde van de afbouwstap wordt evenals vorige jaren een Quick scan uitgevoerd.

Voorgesteld wordt:

- De beleidsuitgangspunten zoals verwoord in de notitie “Beleidsuitgangspunten afbouw grondwateronttrekking Delft-Noord 2019 ” vast te stellen.
- Kennis te nemen van de monitoringsrapportage “Grondwateronttrekking Delft-Noord resultaten monitoring 2018”.
- Te besluiten de derde afbouwstap van de grondwateronttrekking Delft-Noord conform de vergunning en het besluit van de Omgevingsdienst Haaglanden op de afbouwmelding van Delft te starten op 1 mei 2019.

Bijlagen:

1. Notitie Beleidsuitgangspunten afbouw grondwateronttrekking Delft-Noord 2019
2. Monitoringsrapportage Grondwateronttrekking Delft-Noord resultaten monitoring 2018
3. Besluit Omgevingsdienst Haaglanden derde afbouwstap in 2019